

Υπόθεση C-338/19

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

25 Απριλίου 2019

Αιτούν δικαστήριο:

Tribunale Amministrativo Regionale per la Sardegna (Ιταλία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

9 Ιανουαρίου 2019

Προσφεύγουσα:

Telecom Italia SpA

Καθής:

Περιφέρεια Σαρδηνίας

[παραλειπόμενα]

To Tribunale Amministrativo Regionale per la Sardegna
(Περιφερειακό διοικητικό πρωτοδικείο Σαρδηνίας, Ιταλία)
(Πρώτο τμήμα)

εκδίδει την παρούσα

ΔΙΑΤΑΞΗ

επί της προσφυγής [παραλειπόμενα] που άσκησε η
Telecom Italia S.p.A [παραλειπόμενα].

κατά

της Περιφέρειας Σαρδηνίας [παραλειπόμενα].

για την ακύρωση:

- του με αριθμό πρωτοκόλλου 2586 υπηρεσιακού σημειώματος της 5ης Απριλίου 2013, το οποίο φέρει την υπογραφή του Διευθυντή της Υπηρεσίας Δικτύων και Υποδομών, με το οποίο η Περιφέρεια Σαρδηνίας απέρριψε την αίτηση που άσκησε η Telecom Italia με σκοπό, βάσει της εξουσίας που διαθέτει η διοίκηση να ανακαλεί, να αναστέλλει ή να τροποποιεί τις αποφάσεις της, την ακύρωση της με αριθμό 1470 αποφάσεως του Διευθυντή, της 19.12.2012, με την οποία η προσφεύγουσα υποχρεώθηκε στη συνολική επιστροφή της επιχορήγησης που χορηγήθηκε στο πλαίσιο του σχεδίου [σελ. 2 του πρωτοτύπου] με σκοπό την επέκταση των ευρυζωνικών υπηρεσιών στις περιοχές της Σαρδηνίας που μειονεκτούν [(SICS) (Σύστημα πληροφοριών οδικού δικτύου), εφαρμόζοντας, ωστόσο, παράνομα το επιτόκιο που προβλέπεται στα άρθρα 9 επ. του κανονισμού ΕΚ 794/2004, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό ΕΚ 271/2008, σε περίπτωση παράνομων ή καταχρηστικών κρατικών ενισχύσεων·

- της προαναφερθείσας με αριθμό 1470 αποφάσεως του Διευθυντή της 19.12.2012, με την οποία διατάχθηκε η ανάκτηση της προαναφερθείσας συγχρηματοδότησης και ακυρώθηκε, βάσει της εξουσίας που διαθέτει η διοίκηση να ανακαλεί, να αναστέλλει ή να τροποποιεί τις αποφάσεις της, το μέτρο χορήγησης της εν λόγω συγχρηματοδότησης λόγω έλλειψης των προϋποθέσεων νομιμότητας της ενίσχυσης, κατά το μέρος που προέβλεπε την εφαρμογή, αντί των νόμιμων επιτοκίων, των επιτοκίων που αναφέρονται στον κανονισμό ΕΚ 794/2004,·

- εφόσον παρίσταται αναγκαίο, την ακύρωση του με αριθμό πρωτοκόλλου 80 υπηρεσιακού σημειώματος της 4.1.2013, το οποίο φέρει την υπογραφή του Διευθυντή της Υπηρεσίας Δικτύων και Υποδομών, σχετικά με τους λόγους εφαρμογής του προαναφερθέντος επιτοκίου·

- όλων των συναφών, προγενέστερων και μεταγενέστερων πράξεων, συμπεριλαμβανομένων, όπου παρίσταται αναγκαίο και εντός των ορίων του συμφέροντός της, των εγγράφων της σύμβασης που ανατέθηκε στην Telecom Italia·

καθώς και, επικουρικά,

για την υποβολή στο Δικαστήριο, με βάση το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, του προδικαστικού ερωτήματος σχετικά με το κατά πόσον είναι νόμιμα τα άρθρα 14 και 16 του κανονισμού ΕΚ 659/1999, καθώς και τα άρθρα 9 επ. του κανονισμού 794/2004, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό 271/2008, σχετικά με το άρθρο 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 88 Συνθήκης ΕΚ), εάν έχουν την έννοια ότι επιτρέπουν στα κράτη μέλη να διαπιστώσουν αυτόνομα τον παράνομο ή καταχρηστικό χαρακτήρα της κρατικής ενίσχυσης, υποχρεώνοντας τους δικαιούχους σε επιστροφή, ελλείψει αποφάσεως ανάκτησης εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

[παραλειπόμενα] [σελ. 3 του πρωτοτύπου] [παραλειπόμενα] [Σειρά θεωρήσεων]

1. - Μετά το πέρας της διαδικασίας διαπραγμάτευσης που κίνησε η Περιφέρεια Σαρδηνίας, η Telecom Italia S.p.A. έλαβε κατόπιν διαγωνισμού χρηματοδότηση με σκοπό την επέκταση των ευρυζωνικών υπηρεσιών στις περιοχές της Σαρδηνίας που μειονεκτούν [(SICS) (Σύστημα πληροφοριών οδικού δικτύου)], με βάση το οριστικό σχέδιο που κοινοποιήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατά την έννοια των άρθρων 87 και 88 της Συνθήκης ΕΚ (ήδη άρθρα 107 και 108 ΣΛΕΕ) [.] Με τη με αριθμό 222 απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2006, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεώρησε την ενίσχυση «*συμβατή με το άρθρο 87, παράγραφος 2, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚ*».
2. - Ως εκ τούτου, η Περιφέρεια ανέθεσε τη σύμβαση στην Telecom Italia S.p.A. για συνολικό ποσό συγχρηματοδότησης ύψους 6 100 000,00 ευρώ. Στις 14 Μαρτίου 2007 συνήφθη η σύμβαση συγχρηματοδότησης, στην οποία, μεταξύ άλλων, προβλέφθηκαν (στο άρθρο 8) οι τρόποι παρακολούθησης της αποδοτικότητας του σχεδίου· ενώ ορίζεται, επίσης, στις παραγράφους 9 και 10, ότι «*εάν, στο τέλος της περιόδου παρακολούθησης, η Επιτροπή διαπιστώσει market failure (δυσλειτουργία της αγοράς) μικρότερη σε σχέση με την προβλεπόμενη, θα ενημερώσει την Εταιρία για να της παράσχει τη δυνατότητα να υποβάλει τυχόν παρατηρήσεις. Η μη αμφισβήτηση των συμπερασμάτων [...] ισοδυναμεί με αποδοχή τους. Σε μια τέτοια περίπτωση, η εταιρία θα υποχρεωθεί στην αντίστοιχη επιστροφή της χορηγηθείσας συγχρηματοδότησης, πέραν των νόμιμων τόκων που υπολογίσθηκαν από τη χορήγηση*».
3. - Μετά το πέρας της παρακολούθησης, με τη με αριθμό 1470 απόφαση του Διευθυντή της 19ης Δεκεμβρίου 2012, η Περιφέρεια Σαρδηνίας –αφού διαπίστωσε την επίτευξη «*εσωτερικού βαθμού απόδοσης του σχεδίου ελλείψει επιχορήγησης ίσου με 12,772 % και ως εκ τούτου ανώτερου του μέγιστου ορίου του 10 % που προβλέπεται στο πλαίσιο της πρότασης του σχεδίου ως δείκτη ύπαρξης market failure (δυσλειτουργίας της αγοράς)*»– διέταξε τη συνολική επιστροφή της χορηγηθείσας έως εκείνη τη χρονική στιγμή επιχορήγησης ύψους 5 490 000,00 ευρώ, εφαρμόζοντας στο εν λόγω ποσό το επιτόκιο που προβλέπεται για την επιστροφή των μη συμβατών και παράνομων κρατικών ενισχύσεων, κατ' εφαρμογή των άρθρων 9 επ. του κανονισμού (ΕΚ) 794/2004 της Επιτροπής, της 21ης Απριλίου 2004 (σχετικά με την εφαρμογή [σελ. 4 του πρωτοτύπου] «*του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, –μετά την τροποποίηση του τίτλου– “περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης”*»), όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 271/2008 της Επιτροπής, της 30ής Ιανουαρίου 2008.
4. - Με την υπό κρίση προσφυγή, η εταιρία Telecom Italia S.p.A. ζήτησε την ακύρωση του μέτρου που αναφέρεται στην προμνησθείσα απόφαση της Περιφέρειας, καθώς και των λοιπών πράξεων που περιγράφονται λεπτομερέστερα στο αρχικό μέρος, θεωρώντας παράνομη την εφαρμογή του επιτοκίου που προβλέπεται για την ανάκτηση των παράνομων ή καταχρηστικών κρατικών ενισχύσεων.

4.1- Ιδίως, η εταιρία προβάλλει τους ακόλουθους λόγους προσφυγής:

- παράβαση των άρθρων 4 και 7 του κανονισμού (ΕΚ) 659/1999, στον βαθμό που η με αριθμό 222 απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 22ας Νοεμβρίου 2006, με την οποία κρίθηκε συμβατή με τη Συνθήκη η κοινοποιηθείσα κρατική ενίσχυση, δεν μπορεί να θεωρηθεί «υπό όρους απόφαση» κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 4, του παρατεθέντος κοινοτικού κανονισμού [κατά το οποίο «*Η Επιτροπή μπορεί να συνοδεύει τη θετική απόφασή της με όρους υπό τους οποίους μπορεί να θεωρηθεί μια ενίσχυση συμβατή με την κοινή αγορά, και μπορεί να θεσπίσει υποχρεώσεις που της επιτρέπουν να ελέγχει την τήρηση της εν λόγω απόφασης (εφεξής αποκαλούμενη “υπό όρους απόφαση”)*»], καθόσον δεν κινήθηκε επίσημη διαδικασία έρευνας (ένα από τα αποτελέσματα της οποίας μπορεί να είναι η υπό όρους απόφαση).

- παράβαση του άρθρου 108, παράγραφος 2, εδάφιο 1, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο χορηγεί αποκλειστικά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή την εξουσία να καταργεί ή να τροποποιεί τις κρατικές ενισχύσεις που εφαρμόζονται καταχρηστικώς· και του άρθρου 16 του κανονισμού (ΕΚ) 659/1999, το οποίο ορίζει (σχετικά με την «*Καταχρηστική εφαρμογή ενίσχυσης*») ότι: «*Με την επιφύλαξη του άρθρου 23, η Επιτροπή μπορεί, σε περιπτώσεις καταχρηστικής εφαρμογής ενισχύσεων, να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 4. Τα άρθρα 6, 7, 9, 10, το άρθρο 11 παράγραφος 1, και τα άρθρα 12, 13, 14 και 15 εφαρμόζονται, mutatis mutandis*»· συνεπώς, η Επιτροπή, όταν δεν [σελ. 5 του πρωτοτύπου] έχει την πρόθεση να προσφύγει απευθείας στο Δικαστήριο, κατά την έννοια του άρθρου 23 του παρατεθέντος κανονισμού, υποχρεούται να κινήσει επίσημη διαδικασία έρευνας για τη διαπίστωση της καταχρηστικής εφαρμογής μιας αποφάσεώς της, μετά το πέρας της οποίας λαμβάνει απόφαση ανάκτησης κατά την έννοια του άρθρου 14 του ίδιου κανονισμού, με την οποία η Επιτροπή αξιολογεί την ενδεχόμενη παράβαση των όρων που παρατέθηκαν προηγουμένως (στην περίπτωση των υπό όρους αποφάσεων).

- ακυρότητα των άρθρων 14 και 16 του κανονισμού (ΕΚ) 659/1999, καθώς και των άρθρων 9 επ. του κανονισμού (ΕΚ) 794/2004, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 271/2008, λόγω παράβασης του άρθρου 108, παράγραφος 2, στοιχείο 1, ΣΛΕΕ, εάν ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι επιτρέπουν στα κράτη μέλη να διαπιστώσουν αυτόνομα τον τυχόν καταχρηστικό τρόπο εφαρμογής της ενίσχυσης, η οποία εγκρίθηκε προηγουμένως από την Επιτροπή, και ως εκ τούτου να επιβάλουν τόκους, ακόμη και ελλείψει προηγούμενης αποφάσεως (ανάκτησης) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

5. - Στη δίκη παραστάθηκε η Περιφέρεια Σαρδηνίας, η οποία πρόβαλε προκαταρκτικώς ένσταση εκπρόθεσμης άσκησης της προσφυγής [Σχετικοί λόγοι] [παραλειπόμενα] Επί της ουσίας, ζήτησε την απόρριψη της προσφυγής ως αβάσιμης.

6. - [παραλειπόμενα] [Ακροαματική διαδικασία]

7. - [παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα] [σελ. 6 του πρωτοτύπου] [Η ένσταση εκπρόθεσμης άσκησης της προσφυγής απορρίφθηκε]

8. - Ως προς την ουσία της διαφοράς, το δικάζον τμήμα κρίνει ότι πρέπει να υποβάλει ερώτημα στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αίτηση προδικαστικής αποφάσεως κατά την έννοια του άρθρου 267 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σχετικά με την ερμηνεία των παρατεθεισών διατάξεων του κανονισμού (ΕΚ) 659/1999/ΕΚ, της 22ας Μαρτίου 1999, και του κανονισμού 794/2004/ΕΚ, της 21ης Απριλίου 2004, ο οποίος τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 271/2008, της 30ής Ιανουαρίου 2008, στο πλαίσιο που θα διευκρινιστεί παρακάτω.
9. - Παρατηρείται προκαταρκτικώς ότι, λαμβανομένης υπόψη της μεταξύ τους στενής σύνδεσης, όλοι οι λόγοι της προσφυγής που προβάλλει η προσφεύγουσα Telecom Italia S.p.A. είναι κρίσιμοι, υπό την έννοια ότι η τυχόν αποδοχή ακόμη και μίας μόνο εκ των αιτιάσεων που προβλήθηκαν, θα έχει ως αποτέλεσμα την επίλυση της διαφοράς και τη συνακόλουθη ακύρωση των προσβαλλόμενων μέτρων.
10. - Οι κρίσιμες διατάξεις του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Για την επίλυση της υπό κρίση περίπτωσης κρίσιμες είναι οι ακόλουθες διατάξεις του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πρώτον, το άρθρο 108, παράγραφος 2, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πρώην άρθρο 88, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ), το οποίο προβλέπει ότι «[α]ν η Επιτροπή διαπιστώσει, αφού τάξει προηγουμένως στους ενδιαφερομένους προθεσμία για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, ότι ενίσχυση που χορηγείται από ένα κράτος ή με κρατικούς πόρους δεν συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά κατά το άρθρο 107, [ή] ότι η ενίσχυση αυτή εφαρμόζεται καταχρηστικώς, αποφασίζει ότι το εν λόγω κράτος οφείλει να την καταργήσει ή να την τροποποιήσει εντός προθεσμίας που η ίδια καθορίζει».

Κρίσιμες είναι, επιπλέον, διάφορες διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) 659/1999/ΕΚ, της 22ας Μαρτίου 1999 («Κανονισμός του Συμβουλίου περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης»):

- το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', το οποίο ορίζει ως «κατάχρηση ενίσχυσης» την «ενίσχυση η οποία χρησιμοποιείται από [τον] δικαιούχο κατά παράβαση απόφασης που έχει ληφθεί [σελ. 7 του πρωτοτύπου] σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 3 ή το άρθρο 7 παράγραφοι 3 ή 4 του παρόντος κανονισμού»·

- το άρθρο 7, παράγραφος 4, κατά το οποίο «[η] Επιτροπή μπορεί να συνοδεύει τη θετική απόφασή της με όρους υπό τους οποίους μπορεί να θεωρηθεί μια ενίσχυση συμβατή με την κοινή αγορά, και μπορεί να θεσπίσει υποχρεώσεις που της

επιτρέπουν να ελέγχει την τήρηση της εν λόγω απόφασης (εφεξής αποκαλούμενη “υπό όρους απόφαση”)

- το άρθρο 16, το οποίο ορίζει ότι «[μ]ε την επιφύλαξη του άρθρου 23, η Επιτροπή μπορεί, σε περιπτώσεις καταχρηστικής εφαρμογής ενισχύσεων, να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 4. Τα άρθρα 6, 7, 9, 10, το άρθρο 11 παράγραφος 1, και τα άρθρα 12, 13, 14 και 15 εφαρμόζονται, *mutatis mutandis*».

Τέλος, οι παράγραφοι 1 και 2, του άρθρου 9, του κανονισμού (ΕΚ) 794/2004 της Επιτροπής, της 21ης Απριλίου 2004 (σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999), όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 271/2008, της Επιτροπής, της 30ής Ιανουαρίου 2008, οι οποίες προβλέπουν ότι:

- «1. Εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά με ειδική απόφαση, το επιτόκιο που εφαρμόζεται για την ανάκτηση κρατικών ενισχύσεων που έχουν χορηγηθεί κατά παράβαση του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης [ήδη άρθρου 108, παράγραφος 3] είναι ετήσιο ποσοστό που καθορίζεται από την Επιτροπή πριν την έναρξη κάθε ημερολογιακού έτους»

- «2. Το επιτόκιο υπολογίζεται προσθέτοντας 100 μονάδες βάσης στο ετήσιο επιτόκιο χρηματαγοράς. Εάν δεν είναι διαθέσιμα αυτά τα επιτόκια, εφαρμόζεται το τριμηνιαίο επιτόκιο χρηματαγοράς, ή ελλείψει αυτού, εφαρμόζεται η μέση απόδοση των κρατικών ομολόγων».

11. - Οι διατάξεις του εθνικού δικαίου.

Στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου, οι σχετικές διατάξεις περιλαμβάνονται στο άρθρο 1282, παράγραφος 1 (κατά το οποίο «Οι εκκαθαρισμένες και απαιτητές χρηματικές απαιτήσεις παράγουν τόκους αυτοδικαίως, εκτός εάν ο νόμος ή ο τίτλος ορίζουν διαφορετικά») και στο άρθρο 1284 του αστικού κώδικα (κατά το οποίο «[τ]ο νόμιμο [σελ. 8 του πρωτοτύπου] επιτόκιο καθορίζεται σε 0,8 % ετησίως. Με πρωτοβουλία του Υπουργού Οικονομίας, και με διάταγμα δημοσιευόμενο στην *Gazzetta ufficiale della Repubblica Italiana* πριν τις 15 Δεκεμβρίου του έτους που προηγείται της εφαρμογής του επιτοκίου, είναι δυνατόν να τροποποιείται το επιτόκιο ετησίως αναλόγως της ακαθάριστης μέσης ετήσιας απόδοσης των κρατικών ομολόγων διάρκειας κάτω των δώδεκα μηνών και λαμβανομένου υπόψη του ποσοστού πληθωρισμού που καταγράφηκε στη διάρκεια του έτους. Αν δεν καθοριστεί νέο επιτόκιο πριν τις 15 Δεκεμβρίου το ισχύον παραμένει αμετάβλητο κατά το επόμενο έτος»).

12. - Συμπεράσματα.

Η αμφιβολία που δικαιολογεί την υποβολή των προδικαστικών ερωτημάτων αφορά, πρώτον, την ερμηνεία του άρθρου 16 του κανονισμού 659/1999.

Πράγματι, με τη με αριθμό απόφαση 222 απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 22ας Νοεμβρίου 2006, η επίμαχη ενίσχυση κρίθηκε συμβατή με τη Συνθήκη, υπό τον όρο ότι, μετά την υλοποίησή του, το επιδοτούμενο σχέδιο δεν θα παρήγαγε κέρδος ανώτερο από το αρχικά προβλεπόμενο. Σε μια τέτοια περίπτωση «η *Telecom* θα πρέπει να επιστρέψει αντίστοιχο μέρος της επιδότησης» (σκέψη 5.2.3., στοιχείο ζ', της αποφάσεως).

Εξάλλου, το άρθρο 16 του παρατεθέντος κανονισμού, προβλέποντας ότι η Επιτροπή, σε περιπτώσεις καταχρηστικής εφαρμογής ενισχύσεων, όταν υπάρχει υπό όρους απόφαση, δύναται (εναλλακτικά) να προσφύγει στο Δικαστήριο ή να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας (η οποία πρέπει να ολοκληρωθεί, ενδεχομένως, με απόφαση ανάκτησης), φαίνεται να αποκλείει τη δυνατότητα σε κάθε κράτος μέλος να καθορίσει αυτόνομα την καταχρηστικότητα της κρατικής ενίσχυσης. Ερμηνεία που φαίνεται να επιβεβαιώνεται στο άρθρο 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, το οποίο επιφυλάσσει στην Επιτροπή την εξουσία να καταργεί ή να τροποποιεί τη μη συμβατή ή παράνομη ενίσχυση.

Σε κάθε περίπτωση, ο κανονισμός (ΕΚ) 794/2004, στο άρθρο 9, παράγραφοι 1 και 2, οι οποίες παρατέθηκαν ανωτέρω, προβλέπει «το επιτόκιο που εφαρμόζεται για την ανάκτηση κρατικών ενισχύσεων που έχουν χορηγηθεί κατά παράβαση του άρθρου 108, παράγραφος 3», ΣΛΕΕ, αλλά δεν διαλαμβάνει την περίπτωση κατά την οποία η ανάκτηση διατάσσεται ως συνέπεια της [σελ. 9 του πρωτοτύπου] επέλευσης του συμφωνηθέντος όρου κατά την εφαρμογή της κρατικής ενίσχυσης, η οποία εγκρίθηκε με υπό όρους απόφαση. Σε μια τέτοια περίπτωση, λαμβανομένης επίσης υπόψη της αντικειμενικής διαφοροποίησης των δύο περιπτώσεων που αποτελούν αντικείμενο της ανάκτησης, επί του ποσού που πρέπει να επιστραφεί, θα έπρεπε να εφαρμοστεί, όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, το νόμιμο επιτόκιο το οποίο υπολογίστηκε σύμφωνα με τους κανόνες του κράτους μέλους.

13. - Διατύπωση των προδικαστικών ερωτημάτων.

Υπό τις συνθήκες αυτές, το T.A.R. per la Sardegna [(περιφερειακό διοικητικό πρωτοδικείο Σαρδηνίας (Π.Δ.Π. Σαρδηνίας)] διατυπώνει τα ακόλουθα ερωτήματα:

«Έχει το άρθρο 16 του κανονισμού 659/1999/ΕΚ, της 22ας Μαρτίου 1999 (“Κανονισμός του Συμβουλίου περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης”, το οποίο εφαρμόζεται *ratione temporis* και ορίζει ότι “[μ]ε την επιφύλαξη του άρθρου 23, η Επιτροπή μπορεί, σε περιπτώσεις καταχρηστικής εφαρμογής ενισχύσεων, να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 4. Τα άρθρα 6, 7, 9, 10, το άρθρο 11, παράγραφος 1, και τα άρθρα 12, 13, 14 και 15 εφαρμόζονται, *mutatis mutandis*”, την έννοια ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει να λάβει προσωρινή απόφαση ανάκτησης ακόμη και σε περιπτώσεις ενισχύσεων που χορηγήθηκαν καταχρηστικώς (με την επιφύλαξη της δυνατότητας της ίδιας

της Επιτροπής να προσφύγει απευθείας στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 23 του κανονισμού 659/1999/ΕΚ);

- Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο προηγούμενο ερώτημα, πρέπει το άρθρο 16 του κανονισμού 659/1999/ΕΚ, της 22ας Μαρτίου 1999, να κηρυχθεί άκυρο λόγω παράβασης του άρθρου 108, παράγραφος 2, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πρώην άρθρου 88, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ);

- Έχουν οι παράγραφοι 1 και 2, του άρθρου 9 του κανονισμού (ΕΚ) 794/2004 της Επιτροπής, της 21ης Απριλίου 2004 (σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999), όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) της Επιτροπής 271/2008 της 30ής Ιανουαρίου 2008, την έννοια ότι το επιτόκιο που προβλέπεται σε αυτές για την επιστροφή των μη συμβατών και παράνομων κρατικών ενισχύσεων εφαρμόζεται επίσης στην περίπτωση **[σελ. 10 του πρωτοτύπου]** επιστροφής κρατικών ενισχύσεων που εγκρίθηκαν με υπό όρους απόφαση και χορηγήθηκαν καταχρηστικώς λόγω επέλευσης του συμφωνηθέντος όρου;».

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Το Tribunale Amministrativo Regionale per la Sardegna, Sezione Prima (πρώτο τμήμα του περιφερειακού διοικητικού πρωτοδικείου Σαρδηνίας), διατάσσει:

1) υποβάλλει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα προδικαστικά ερωτήματα που αναφέρονται στο σκεπτικό, κατά την έννοια του άρθρου 267 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης·

2) αναστέλλει την παρούσα δίκη μέχρι την επίλυση του προδικαστικού ερωτήματος·

[παραλειπόμενα] Εσωτερικός κανονισμός]

[παραλειπόμενα] Κάλιαρι [παραλειπόμενα] 9 Ιανουαρίου 2019
[παραλειπόμενα]

[σελ. 11 του πρωτοτύπου]

[παραλειπόμενα]